

Proiect finanțat prin fondurile norvegene, 2021-2023

Tematica și bibliografia de concurs pentru ocuparea posturilor vacante, ianuarie 2021

*Rolul Bisericii Ortodoxe Române în integrarea socială a Romilor:
spre o abordare participativă*

Abstract

Incluziunea socială a romilor este de maximă importanță pentru societatea românească. Deși nu există cifre sigure cu privire la numărul populației de etnie romă, se poate estima că acesta se ridică la peste 10 % din populația țării și, din cauza evoluțiilor demografice, această cotă va crește considerabil. Situația actuală este rezultatul unei lungi istorii de excludere care include chiar robia. Această istorie și practică a excluderii este greu de înțeles și încă nu a fost tratată în mod corespunzător de majoritatea populației românești, chiar dacă are încă un impact puternic asupra relației dintre populația majoritară și grupurile minoritare de romi. Biserica Ortodoxă Română (de acum înainte: BOR) a jucat și continuă să joace un rol important în acest context. Până la mijlocul secolului al XIX-lea, robia lor a fost acceptată ca fiind normală în societate, inclusiv în context ecleziastic. Mănăstirile ortodoxe dețineau, primeau și vindeau familii de romi care lucrau pe pământul lor. În timp ce BOR nu s-a ocupat încă de această moștenire, este, în același timp, înzestrată cu un potențial uriaș de schimbare socială. Atitudinile, credințele și tradițiile religioase joacă un rol important în societatea românească. Peste 80% din populație se declară credincioși ortodocși. Deoarece Biserica reprezintă o mare majoritate a populației și are o influență considerabilă asupra credințelor și practicilor religioase, BOR este un potențial actor major în societatea civilă românească. În Norvegia, migrația persoanelor din România, inclusiv a romilor, este un fenomen vizibil, cu un potențial permanent de conflicte. Pe acest fundal, mai multe proiecte sociale și de cercetare norvegieni și nordici s-au concentrat deja asupra situației migranților români, care sunt vizibili pe străzile orașelor nordice. Majoritatea proiectelor se concentrează asupra condițiilor socio-economice, dar rolul BOR în cazul in/excluziunii romilor nu a fost abordat până în prezent. Proiectul va iniția, stimula și susține cercetarea românească și norvegiană cu privire la integrarea populației rome, concentrându-se asupra potențialului rol al BOR în ceea ce privește in/excluderea romilor. Până în prezent, rolul BOR în ceea ce privește excluderea romilor de-a lungul istoriei nu a fost încă suficient studiat. Proiectul va contribui la studierea unei istorii probabil dificile, contribuind astfel la o reevaluare istorică a comunității rome în relația sa cu BOR, care are potențialul de a încuraja noi bune practici. Proiectul se va concentra, de asemenea, pe studii de caz locale privind interacțiunea dintre romi și BOR, care vor fi discutate/abordate printr-o abordare participativă, atât în metodologia de cercetare, cât și prin inițierea de noi practici la nivel local, în contexte concrete. Această metodologie este cunoscută în activitatea de asistență socială din România, dar nu a fost încă aplicată și studiată în contextul inițiativelor legate de Biserică. Seminariile comune de formare în domeniul cercetării participative realizate împreună cu instituția parteneră norvegiană, reprezintă o parte decisivă a proiectului. Proiectul va dezvolta astfel expertiza românească și norvegiană în metodologie cu un

potențial de impact asupra cercetării în științe sociale și teologie, dar și asupra activității de incluziune a romilor la nivel local, atât în domeniul religios, cât și în cel secular. În calitate de actor religios principal în România, BOR este esențială în înțelegerea mentalității populației majoritare românești în ceea ce privește romii. Prin utilizarea mai conștientă a acestui rol, BOR are, de asemenea, un potențial uriaș de a contribui la stabilirea unor practici incluzive în viața de zi cu zi a oamenilor din România. A treia contribuție majoră a proiectului este, prin urmare, consolidarea reflecției teologice cu privire la rolul social al BOR în general și cu privire la integrarea socială a romilor, în special. Reflecțiile teologice includ seminarii cu preoți ortodocși, ca persoane cheie pentru schimbările din BOR, și o colaborare mai intensă cu parohiile ortodoxe locale implicate în proiect. Prin urmare, scopul este de a demara procese care vor continua după încheierea proiectului.

Bibliografie pentru posturile cu profil istoric:

Achim, Viorel, *Documente privind deportarea țiganilor în Transnistria [Documents regarding Roma deportation in Transnistria]*, Editura Enciclopedică, București, 2004.

Achim, Viorel, *Țigani în istoria României*, București, Editura Enciclopedică, 1998.

Bănică, Mirel, *Bafta, Devla și Haramul. Studii despre cultura și religia romilor [Bafta, Devla și Haramul. Studies in Roma Culture and Religion]*, Polirom, Iași, 2019.

Bănică, Mirel, *Biserica Ortodoxă Română: stat și societate în anii '30 [Romanian Orthodox Church: State and Society in '30s]*, Polirom, Iași, 2007.

Horváth, István -Lucian Nastasă (ed.), *Rom sau țigan. Dilemele unui etnonim în spațiul românesc [Roma or Tzigan. Dilemmas regarding an ethonymy in Romania]*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2012.

Ioanid, Radu – Kelso, Michelle – Mihai Cioabă, Luminița, *Tragedia romilor deportați în Transnistria 1942-1945 - Mărturii și documente [The Tragedy of Roma people deported in Transnistria]*, Polirom, Iași, 2009.

Ionescu, Vasile (ed.), *Robia țiganilor în Țările Române [The Slavery of Roma People in the Romanian Principalities]. Țara Românească, Rromii din România – studii și documente istorice*, București, Editura Centrului rromilor pentru politici publice „Aven Amentza”, 2001.

Kiss Tamás – Fosztó László – Fleck Gábor (eds.), *Incluziune și excluziune. Studii de caz asupra comunităților de romi din România*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale & Kriterion, Cluj-Napoca, 2009.

Panaiteșcu, Ioan C., *Robii. Aspecte țigănești [The Slaves. Perspectives on Roma]. Originea, viața, ocupațiunile, obiceiurile, datinile, moravurile și desrobirea lor*, București, 1928.

- Petcuț, Petre (ed.), *Rromii din România. Documente, Vol. I.*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale & Kriterion, Cluj-Napoca, 2009.
- Potra, George, *Contribuțiuni la istoricul țiganilor din România*, București, Mihai Dascăl Editor, 2002.
- Selling, Jan, "Assessing the Historical Irresponsibility of the Gypsy Lore Society in Light of Romani Subaltern Challenges", in: *Critical Romani Studies*, 1 (1/2018), p. 44-61.
- Tobler, Stefan – Brate, Adrian (eds.), *Human Dignity and Poverty. A Research Project in Romania*, Bibliotheca Academica Reihe Soziologie Band 11, Ergon Verlag, Würzburg 2013.

Bibliografie pentru posturile cu profil teologic:

- Achim, Viorel, *Țiganii în istoria României*, București, Editura Enciclopedică, 1998.
- Ammerman, Nancy, *Everyday Religion. Observing Modern Religious Lives*, Oxford, Oxford University Press, 2006.
- Bănică, Mirel, *Bafta, Devla și Haramul. Studii despre cultura și religia romilor [Bafta, Devla și Haramul. Studies in Roma Culture and Religion]*, Polirom, Iași, 2019.
- Bănică, Mirel, *Biserica Ortodoxă Română: stat și societate în anii '30 [Romanian Orthodox Church: State and Society in '30s]*, Polirom, Iași, 2007.
- Biliuță, Ionuț Florin, „Sowing the Seeds of Hate: The Antisemitism of the Orthodox Church in the Interwar Period”, in: S.I.M.O.N. - Shoah: Intervention, Methods, Documentation 3 (1/2016), p. 20-34.
- Bonfil, Robert – Oded Irshai – Guy G. Stroumsa – Rina Talgam (eds.), *Jews in Byzantium. Dialectics of Minority and Majority Cultures*, Brill, Leiden-Boston, 2012.
- Cace, Sorin (coord.), *Politici de incluziune a romilor în statele membre ale Uniunii Europene [Politics of Roma Inclusion in Member States of European Union]*, Institutul European din România, București 2014.
- Horváth, István (ed.), *Raport de cercetare – SocioRoMap. O cartografiere a comunităților de romi din România [Research report – Mapping of Roma Communities in Romania]*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2017.
- Ionescu, Vasile (ed.), *Robia țiganilor în Țările Române [The Slavery of Roma People in the Romanian Principalities]. Țara Românească, Rromii din România – studii și documente istorice*, București, Editura Centrului rromilor pentru politici publice „Aven Amentza”, 2001.

Kiss Tamás – Fosztó László – Fleck Gábor (eds.), *Incluziune și excluziune. Studii de caz asupra comunităților de romi din România*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale & Kriterion, Cluj-Napoca, 2009.

Marin, Manuela (ed.), *Romii și regimul comunist din România. Marginalizare, integrare și opoziție*, vol I și vol II, Editura MEGA, Cluj-Napoca 2017.

Petcuț, Petre (ed.), *Rromii din România. Documente, Vol. I.*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale & Kriterion, Cluj-Napoca, 2009.

Popa, Ion, *The Romanian Orthodox Church and the Holocaust*, Indiana University Press, 2017.

Potra, George, *Contribuțiuni la istoricul țiganilor din România*, București, Mihai Dascăl Editor, 2002.

Preda, Radu, "Etica bisericii ortodoxe în asistarea grupurilor vulnerabile. Marginalii social teologice [The Ethic of the Orthodox Church concerning the Assistance of Vulnerable Groups]" in: *Revista de asistentă socială* 9 (4/2010), p. 103-113.

Preda, Radu, *Biserica în stat: o invitație la dezbatere [The Church in State: an Invitation to Debate]*, Scripta, 1999.

Stan, Lavinia and Lucian Turcescu, *Religion and Politics in Post-communist Romania*, Oxford University Press, 2007.

Tobler, Stefan – Brate, Adrian (eds.), *Human Dignity and Poverty. A Research Project in Romania*, Bibliotheca Academica Reihe Soziologie Band 11, Ergon Verlag, Würzburg 2013.

Turcitu, Claudiu Victor (ed.), *Constantin Basarab Brâncoveanu – Portrait of a Ruler and Retrospective of an Era, Vol. I: 1654-1688, vol. II: 1654-1714*, DAR Development Publishing, Bucharest, 2018.

Bibliografie pentru alte posturi:

Achim, Viorel, *Țiganii în istoria României*, București, Editura Enciclopedică, 1998.

Acton, Thomas, "Scientific racism, popular racism and the discourse of the Gypsy Lore Society", in: *Ethnic and Racial Studies*, 39 (7/2016), p. 1187-1204.

Ammerman, Nancy, *Everyday Religion. Observing Modern Religious Lives*, Oxford, Oxford University Press, 2006.

Bănică, Mirel, *Bafta, Devla și Haramul. Studii despre cultura și religia romilor [Bafta, Devla și Haramul. Studies in Roma Culture and Religion]*, Polirom, Iași, 2019.

- Beresford, Peter, "User Involvement in Research and Evaluation: Liberation or Regulation", in: *Social Policy and Society* 1 (2/2002), p. 95-105.
- Biliuță, Ionuț Florin, „Sowing the Seeds of Hate: The Antisemitism of the Orthodox Church in the Interwar Period”, in: *S.I.M.O.N. - Shoah: Intervention, Methods, Documentation* 3 (1/2016), p. 20-34.
- Bonfil, Robert – Oded Irshai – Guy G. Stroumsa – Rina Talgam (eds.), *Jews in Byzantium. Dialectics of Minority and Majority Cultures*, Brill, Leiden-Boston, 2012.
- Djuve, Anne Britt, Friberg, Horgen, Tyldum, Guri & Zhang, Huafeng, *When Poverty Meets Affluence. Migrants from Romania on the Streets of Scandinavian Capitals*, Oslo, Fafo, 2015.
- Engebriksen, Ada, "Educating the Roma: The Struggle for Cultural Autonomy in a Seminomadic Group in Norway", in: *Social Inclusion* 3 (5/2015), p. 115–125.
- Fox, Jefferson, Suryanata, Krisnawati & Hershok, Peter, *Mapping Communities. Ethics, Values, Practice*, Honolulu: East-West Center 2005.
- Ioniță, Alexandru, „Byzantine Liturgical Texts and Modern Israelology: Opportunities for Liturgical Renewal in the Orthodox Church”, in: *Studia Liturgica* 44 (1-2/2014), p. 151-162.
- Kiss Tamás – Fosztó László – Fleck Gábor (eds.), *Incluziune și excluziune. Studii de caz asupra comunităților de romi din România*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale & Kriterion, Cluj-Napoca, 2009.
- Lauritzen, Solvor M. & Nodeland, Tuva S., "What is the problem represented to be?" Two decades of research on Roma and education in Europe, in: *Educational Research Review*, 24 (2018), p. 148-169.
- Lauritzen, Solvor M., "Nomadism in Research on Roma Education", in: *Critical Romani Studies* 1 (2/2018), p. 58-75.
- Leis-Peters, Annette, "Understanding Religious Minority Communities as Civil Society Actors. Considerations Through the Prism of Welfare", in: Anders Bäckström & Lina Molokotos-Liederman (ed.), *Religion, Minorities and Gender in Europe: A Welfare Perspective*, Bristol, Policy Press, 2017, p. 163-183.
- Popa, Ion, *The Romanian Orthodox Church and the Holocaust*, Indiana University Press, 2017.
- Preda, Radu, "Etica bisericii ortodoxe în asistarea grupurilor vulnerabile. Marginalii social teologice [The Ethic of the Orthodox Church concerning the Assistance of Vulnerable Groups]" in: *Revista de asistentă socială* 9 (4/2010), p. 103-113.
- Selling, Jan, "Assessing the Historical Irresponsibility of the Gypsy Lore Society in Light of Romani Subaltern Challenges", in: *Critical Romani Studies*, 1 (1/2018), p. 44-61.

Solonari, Vladimir, *Purifying the Nation: Population Exchange and Ethnic Cleansing in Nazi-Allied Romania*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 2010.

Stan, Lavinia and Lucian Turcescu, *Religion and Politics in Post-communist Romania*, Oxford University Press, 2007.

Tobler, Stefan – Brate, Adrian (eds.), *Human Dignity and Poverty. A Research Project in Romania*, Bibliotheca Academica Reihe Soziologie Band 11, Ergon Verlag, Würzburg 2013.